

De tienjarige jongen met de krullen probeerde zo stil mogelijk op het bankje van het roeibootje te blijven zitten. Hij keek even naar zijn vader, die aan de riemen zat, en merkte dat hij helemaal warm werd vanbinnen. Hij was weer bij papa. Eindelijk. Sinds de vorige keer had het een poosje geduurd, nadat mama had gehoord wat er tijdens zijn vorige bezoek was gebeurd. In het huisje van papa diep in het bos, bijna boven op de berg, dat mama een krot noemde. Hij had geprobeerd uit te leggen dat hij het niet erg vond dat papa geen eten kookte zoals mama en dat hij in huis rookte en dat hij een geweer in de woonkamer had. Dat was om op ruigpoothoenders te schieten, niet op mensen, maar mama had niet willen luisteren en zelfs de politie gebeld, of misschien niet de politie, maar wel iemand die aan de keukentafel met hem was komen praten en aantekeningen in een boekje had gemaakt. Daarna had hij papa niet meer gezien. Tot vandaag.

De jongen van tien zou graag vertellen dat hij sinds de vorige keer boeken had gelezen. Over vissen. Uit de bibliotheek. Dat hij nu van veel vissen de namen wist – marene, trekzalm, forel, Atlantische zalm – en dat hij wist dat er in meertjes als dit geen snoeken zaten, omdat die zich graag tussen het riet verstopten. Hier was geen riet, alleen zachte veengrond bij de oever, maar hij zei niets, want dat had hij afgeleerd. Als je uit vissen was, kon je beter niet praten, of alleen heel zachtjes als papa eerst iets zei.

‘Ons eerste tochtje op het Svarttjønn dit jaar,’ fluisterde papa, en hij lachte tegen hem van achter zijn baard.

‘Ieder jaar weer magisch,’ fluisterde de jongen terug, en hij

voelde die zalige warmte weer door zijn lijf stromen toen hij zijn vader zag knipogen.

De jongen had al vaak geprobeerd om het mama uit te leggen. Dat van papa. Dat hij hier zo graag kwam. De vogels voor het raam. Dat het naar bomen rook. Dat geldt niet altijd belangrijk was, dat het niet papa's schuld was dat ze zijn tekeningen niet wilden kopen, dat je best warm kon eten zonder eerst je handen te wassen, en zonder tafelkleed. Maar daar wilde ze niets over horen, en hij had soms zoveel moeite om de woorden te vinden dat hij het maar had opgegeven.

Bij papa zijn.

Hij keek naar de wolken op en hoopte dat ze gauw zouden wegtrekken. Een heldere sterrenlucht. Dan kwamen de vissen. Hij richtte zijn ogen weer op zijn vader, op de sterke armen die de riemen zonder geluid door het bijna inktzwarte water trokken, en hij had zin om te zeggen dat hij ook een beetje had geoefend en dat hij het binnenkort zelf zou kunnen, de boot roeien, maar hij zei niets. Hij had niet geoefend op de sportschool waar mama naartoe ging – daar mochten geen kinderen komen –, maar thuis op zijn kamer. Hij deed nu al bijna een jaar bijna elke middag push-ups en sit-ups, maar ja, hij had zichzelf in de spiegel bekeken en zijn spieren waren niet zoveel steviger geworden. Toch had hij een plan. Volgende zomer misschien. Dan had het misschien gewerkt. De jongen met de krullen zag het voor zich. Hij zou het hek uit komen met zijn rugzak om, misschien met een van die T-shirts aan die de mannen op mama's sportschool droegen, met forse armen en sterke spieren waarmee je de boot goed kon roeien; dan kon papa op het bankje achterin zitten, terwijl hij de riemen door het water trok.

‘Geen vistochtje zonder een biertje,’ fluisterde zijn vader, en hij knipoogde weer, terwijl hij een hand tussen zijn benen door stak en nog een bierblikje opentrok.

De jongen knikte, al wist hij dat dit een van de dingen was

waarover mama had gepraat met de mensen die bij hen thuis waren geweest: dat papa te veel dronk en hoe onverantwoordelijk dat was. Het Svarttjønn. Dat geheime, heerlijke bergmeertje waar maar weinig mensen vanaf wisten, en nu waren ze hier met zijn tweeën, dus probeerde hij er niet aan te denken. Dat mama had gezegd dat er een eind aan zou komen. Aan die bezoeken bij papa. Dat dit misschien voor het laatst was.

‘De eerste hengel?’ fluisterde zijn vader en hij legde de riemen in de boot.

‘Vliegengel of werphengel?’ fluisterde de jongen terug. Hij wist dat dit belangrijk was, ook al begreep hij nog niet precies waarom.

Zijn vader nam een slok uit het bierblikje, keek even naar de wolken en staarde over het donkere water.

‘Wat denk jij?’

‘Werphengel?’ zei de jongen, eerst een beetje onzeker, maar hij voelde zich helemaal warm worden toen zijn vader glimlachend knikte en de hengeldoos opende die naast hem op het roeibankje stond.

‘Voor vliegvisserij is het te donker, vind je ook niet?’

‘Vind ik ook,’ zei de jongen. Hij keek even naar de wolken, alsof hij nog niet had gemerkt dat de hemel niet zo helder was als hij zou moeten zijn.

‘Hier,’ zei zijn vader toen hij het felgekleurde vishaakje aan het einde van de lijn had bevestigd.

Het moment waarop zijn handen de stok van zijn vader overnamen, voelde plechtig aan. En al wist de jongen wat zijn vader wilde zeggen, hij deed net alsof hij iets nieuws leerde toen papa nog eens fluisterde: ‘Niet te ver uitwerpen, zodat we niet tot op de bodem komen, oké?’

‘Oké,’ zei de jongen, en hij zwiepte de hengelstok over de rand van de roeiboort.

Haspel vasthouden. Stok optillen. Naar achteren. Precies

op het juiste moment loslaten. Opnieuw werd de jongen helemaal warm toen de gekleurde vishaak door de lucht vloog, met een haast geluidloos plonsje op het zwarte water neerkwam en hij aan zijn vaders blik zag dat hij alles goed had gedaan.

‘Niet te ver,’ fluisterde zijn vader, terwijl hij een nieuw bier-tje van onder uit de boot opentrok. ‘Een klein rukje. Voorzichtig.’

Hij deed wat zijn vader zei en kreeg meteen zin om aan zijn moeder te vertellen dat ze het mis had. Deze boot. Dit meertje. Hij wilde graag bij papa zijn, wat die mensen met hun notitieboekjes ook beweerden. Misschien kon hij hier wel komen wonen. De vogels voeren. Helpen met het dak. De losse planken van de trap repareren. De gedachte aan hoe heerlijk dat zou zijn nam hem zozeer in beslag dat hij bijna vergat dat hij de hengel vasthield.

‘Beet!’

‘Wat?’

‘Je hebt beet!’

De jongen schrok op toen hij de hengelstok zag doorbuigen. Hij draaide aan de haspel, maar kon er bijna geen beweging in krijgen.

‘Groot!’ riep hij, en hij vergat helemaal dat hij eigenlijk stil moest zijn.

‘Shit,’ zei zijn vader, die op het bankje aan de achterkant ging zitten. ‘Bij de eerste worp al. Ben je niet aan de bodem blijven hangen?’

‘Geloof... het... niet...’ zei de jongen, terwijl hij uit alle macht draaide. Dat ging zo zwaar dat de boot langzaam naar de oever afdreef.

‘Het is hier ook zo ondiep,’ zei zijn vader, en hij stak zijn arm over de rand.

De jongen voelde zich weer warm worden.

‘O, jesus!’

‘Wat is er?’

‘Niet kijken, Thomas,’ riep zijn vader plotseling, terwijl datgene wat er aan de haak zat naar boven kwam.

‘Papa?’

‘Ga in de boot liggen. Niet kijken!’

Hij had best willen luisteren, maar zijn oren werkten niet mee. ‘Papa?’

‘Liggen, Thomas, niet kijken!’

Dus keek hij toch. Naar het meisje dat beneden in het water lag. Haar blauwwitte gezicht. Haar wijd open ogen. De natte kleren die om haar heen dreven – niet genoeg om mee door het bos te lopen.

‘Papa?’

‘Ga nou goddomme liggen, Thomas!’

Meer zag de jongen niet, want zijn vader schoot plotseling over de roeibanken heen en duwde hem op de bodem van het bootje.

2

Niet dat Karoline Berg aan vliegangst leed. Dat gebruikte ze alleen maar als smoes. In werkelijkheid was ze bang om waar dan ook naartoe te gaan. Ze bleef het liefst thuis. De dagelijkse sleur beviel haar prima. Sterker nog: die had ze nodig.

‘Kun jij niet naar mij toe komen, mama?’

‘Dat zou ik graag doen, Vivian, maar je weet: die vliegangst van mij...’

‘Dan kom je toch met de trein?’

‘Zestien uur hermetisch opgesloten zitten in een doos, samen met een stel onbekenden?’

‘Nee, dat snap ik, maar ik wil zo graag dat je me ziet dansen.’

‘Maar ik heb je toch al zien dansen? Heel vaak zelfs.’

‘Jawel, maar dit is het Cultuurhuis van Bodø niet. Dit is de Opera van Oslo, mama. De Opera, weet je wel? Ik heb je toch verteld dat ik tot het ensemble van Alexander Ekman ben toegelaten? Ik ga *Het Zwanenmeer* dansen. *Het Zwanenmeer!* Retegoed, toch?’

‘Vivian, dat is fantastisch. Gefeliciteerd, schat.’

‘Je roest daar vast in het noorden, mama, zo helemaal in je eentje. Kun je nou niet eens naar Oslo komen? Dan gaan we uit eten. Ken je Maaemo? Dat staat in de Michelin-gids en zo, we kunnen toch...’

Natuurlijk wilde ze haar dochter zien dansen. God nog aan toe, ze wilde niets liever.

‘We zien elkaar wanneer je weer thuiskomt – zullen we het zo afspreken?’

‘Natuurlijk, mama. Zeg, ik moet ervandoor, we hebben repetitie. Alles goed met jou?’

‘Alles goed, maak je maar niet druk om mij.’

‘Oké, mama, we spreken elkaar nog.’

‘Doen we.’

Hoe had het in godsnaam zover kunnen komen dat de dagen gewoon maar verstreken?

Hoe zag haar leven eruit, dat leven waarvan ze had gedroomd?

Tweeënveertig was ze, maar ze voelde zich honderd. Iedere zaterdag smörrebröd met garnalen in Sydvest, en ze zeiden het niet hardop, maar in haar hart wist ze dat ze uitgelachen werd. Door haar vriendinnen. Nog steeds dezelfde als jaren geleden op de middelbare school. Eindexamen, en zij was degene die iets wilde. Naar India. Naar Afrika. Appels plukken in Guatemala. Op straat in Amsterdam gitaar spelen. De anderen hoefden niet zo nodig; die gingen trouwen en kinderen krijgen, bij de gemeente werken, in de supermarkt. Ze wilden in elk geval niet uit Bodø weg, maar nu leek het wel alsof iedereen overal was geweest, alleen zij niet.

Twee jaar geleden was Vivian in het voorjaar in Oslo op auditie geweest. Die sterke, lieve Vivian, die zich zo plotseling had aangediend, bijna uit het niets. Het vliegveld van Bodø. Waarvandaan vliegtuigen naar de hele wereld vertrokken en waar NAVO-soldaten op oefening kwamen. Karoline Berg was twintig geweest, een zorgeloos type. Hij kwam uit Engeland en had haar met een dikke buik en zonder zijn adres achtergelaten.

Zijn schuld? Luke Moore, uit Leeds, die vlotte piloot met zijn donkere krullen.

Dat je nooit ergens bent geweest, Karoline, dat heb je alleen maar aan jezelf te wijten.

Ze woonde in een flatje op tweehonderd meter van het vliegveld, maar ze was er nog nooit geweest. Ze was nergens geweest.

Gaan jullie nou toch naar Alicante, daar is het toch zooo mooi.

Mette. Die eigenlijk haar beste vriendin was geweest, maar nu niet meer – man, kinderen, mooi huis in Hundstad, iedere zomer met vakantie naar verre bestemmingen.

Alle machtig, Key West, ik had wel gehoord dat het daar mooi was, maar ben je niet goed bij je hoofd?

Synnøve. Die op de lagere school nauwelijks tot tien kon tellen, maar later een ondernemer uit Harstad aan de haak had geslagen die van zeilen hield en in onroerend goed in het buitenland investeerde.

Ze lachten haar uit, zo was dat. Zodra ze de Coop binnenliep. Niet hardop, maar ze zag het aan hun gezicht. ‘Wilt u de bon? Een tasje?’

De boodschappen op de lopende band, en altijd dat geluid. *Goeie god, wat had ze de pest aan dat geluid.*

Volkorenbrood. *Bliiep.* Melk. *Bliiep.* Vier cola, in de aanbieding. *Bliiep.* Jij bent lelijk. *Bliiep.* Jij krijgt nooit iemand. *Bliiep.*

Maar toen had ze in het geniep – ze hadden het eens moeten weten – een nummer gebeld dat ze op internet had gevonden. Ze had meer dan één glas rode wijn gedronken voordat ze het had aangedurfd. En ze had de eerste keren weliswaar zonder iets te zeggen met het zweet in haar handen opgehangen, maar uiteindelijk had ze bij de derde poging haar mond open durven doen.

Een psycholoog. Lieve god, nog meer stof tot roddelen, nóg een reden om haar uit te lachen, maar ze had het toch gedaan. *Gelukkig.*

Het vliegveld van Bodø. Daar woonde ze nu al vijfendertig jaar vlakbij, maar ze was de deur nog niet door geweest. Karoline Berg trok de grote nieuwe rode koffer de laatste meters achter zich aan naar de ingang en bleef staan om diep adem te halen.

Wat had die psycholoog ook alweer gezegd? *Stapje voor stapje. Oké, je kunt dit, Karoline.*

Ze zag haar eigen spiegelbeeld in de glazen schuifdeuren. Ze kon ze bijna aanraken, maar toch leek het alsof ze zich op een andere planeet bevonden. Ze had nieuwe kleren gekocht. Ze was naar de kapper geweest. Nadat het haar eindelijk was gelukt die telefoon op te pakken, had ze alles gedaan wat hij had gezegd. De eerste keren niet, want toen had ze het gevoel gehad dat alles smerig was. Alsof er stront uit haar mond kwam zodra ze die opendeed. Hij had haar een heleboel persoonlijke vragen gesteld. Dingen waar ze nog nooit over had nagedacht. Hoe was je relatie met je vader? Hoe stond je tegenover je moeder? Lieve hemel, ze was er duizelig van geworden, onpasselijk; gedachten en gevoelens waarvan ze niet had geweten dat ze die had, raasden door haar heen; ze had er 's nachts niet van kunnen slapen. Maar na een paar weken was er iets losgekomen. Als een lawine. Toen ze zich eenmaal liet gaan, was er geen houden meer aan geweest.

Ze lachte haar spiegelbeeld toe. Wat ben je mooi, Karoline. Wat ben je flink, Karoline. Nieuwe jas, Karoline? Mooi, hoor.

Dat soort opdrachten had hij haar gegeven. *Je moet van jezelf leren houden.*

Oslo? De hoofdstad. Daar had ze al zo lang naartoe gewild. Het slot zien. Het Storting. De Karl-Johans gate. Het Nationale Theater. Het Frogner-park met al die beelden. En niet in de laatste plaats de Opera.

Ze haalde nog één keer diep adem en dwong zichzelf de laatste stappen te zetten. Haar ene voet. Daarna de andere. Toen was ze binnen. Ze was in de vertrekhal. Even duizelde het haar, maar ze bleef niet staan. Het gaat goed, Karoline. Nog een kleine stukje. Daar verderop. Dat blauwe scherm. SK4111 SAS. Oslo. Vertrektijd 12.35 uur.

Ik kom eraan, Vivian. Mama komt om je te zien dansen!

3

Holger Munch stond voor het raam van zijn flatje zijn vierde sigaret van die dag op te steken met het gevoel dat hij niet goed wijs was. Het was lente geworden in Oslo en de bomen rondom het Bislett-stadion waren groen, maar dat was dan ook de enige reden waarom hij zich wat beter voelde. Het was een zware winter geweest. *Nee, het was een goede winter geweest, en juist daarom voelde hij zich zo dom.* Hij was met verlof gegaan. Zijn dochter Miriam had een ongeluk gehad. Hij had vrij genomen van zijn werk om haar weer op de been te helpen. Door dat ongeluk was de familie weer nader tot elkaar gekomen. Hij had zijn oude huis in Røa al tien jaar geleden verlaten, maar deze hele winter lang leek al die tragiek van destijds vervlogen te zijn, alsof de scheiding van Marianne eigenlijk nooit had plaatsgevonden. Eerst had Miriam in het ziekenhuis gelegen, maar toen ze aan de beterende hand was,

hadden ze haar naar hun oude huis gehaald. En hij was daar ook naartoe verhuisd. De nieuwe man van zijn ex, Rolf, was eruit getrokken om plaats te maken voor de herstellende patiënt en Munch had zijn kans schoon gezien om zijn plaats in te nemen. En toen waren ze bijna weer een gezin geweest. *Hij had verdomme moeten begrijpen dat daar geen sprake van kon zijn.* Godallemachtig, wat was hij stom geweest. Avondeten aan de dure tafel in de woonkamer. Die ze heel lang geleden, toen hij pas rechercheur Moordzaken was geworden en ze voor het eerst wat meer te besteden hadden, samen hadden gekocht. Op vrijdagavond als een doodgewoon gezin voor de televisie zitten. Marianne en hij op dezelfde bank met hun kleindochter Marion tussen hen in. Ze waren Miriam bijna kwijt geweest en hij had moeten begrijpen dat ze zich daarom zo had gedragen. Alsof het vroeger was. Alsof ze nog bij elkaar waren.

Ze had hem niets verweten, ook al was hij er de oorzaak van dat hun dochter bijna niet meer had geleefd. Of nou ja, de oorzaak... De eenheid Moordzaken had jacht gemaakt op een gestoorde moordenaar en Miriam was zijn laatste slachtoffer. Of dat had ze althans kunnen worden. Hoofdschuddend nam Munch weer een trekje van zijn sigaret. De schrik zat er nog steeds een beetje in, merkte hij. *Wat als...? Stel je voor dat...* Maar het was goed afgelopen. Gelukkig. En vervolgens had hij zichzelf lekker in slaap gesust: Marianne en hij. Miriam. En de kleine Marion. Hij had zelfs zijn trouwring weer omgedaan. Stompzinnig, want dat moest ze gezien hebben. Nog maar een paar dagen geleden was ze op het trapje voor het huis komen staan, terwijl hij buiten stond te roken.

Holger, we moeten even praten...

Hij had het aan haar blik gezien.

Rolf komt morgen terug...

Hij had alleen maar geknikt. Zijn boeltje bij elkaar ge-

pakt en met zijn staart tussen zijn benen het huis verlaten. Alweer.

Wat een idioot. Net een stompzinnige puber. Wat had hij dan gedacht?

Holger Munch drukte de half opgerookte sigaret uit in de asbak bij het raam en wilde net een nieuwe opsteken toen zijn telefoon overging.

Die naam op het display. Die had hij al een hele tijd niet meer gezien.

Anette Goli. De blonde politieadvocate die van wanten wist en die in zijn afwezigheid de eenheid Moordzaken in stand had gehouden.

‘Ja, met Munch?’

‘Hallo, Holger,’ zei de vriendelijke stem.

Holger had de speciale onderzoekseenheid aan de Mariboegate ruim tien jaar geleid en in die tijd de beste mensen van het land aangetrokken. Anette Goli hoorde daar absoluut bij. Dat er conflicten tussen de eenheid en de leiding in Grønland waren geweest, viel niet te ontkennen. Holger Munch ging bij voorkeur zijn eigen weg, en niet iedereen was daar even blij mee. De chef, Mikkelson, was zo iemand. Als hun ophelderingspercentage niet zo onberispelijk was geweest – daar was Munch vrijwel zeker van –, had Mikkelson ze weer naar het hoofdbureau gehaald om de gang van zaken in het oog te kunnen houden. Politiek. Controle. Anette Goli was meestal de diplomaat. De lijm die zorgde dat het systeem niet uit elkaar viel.

‘Alles in orde?’ vroeg Goli. ‘Hoe gaat het met haar?’

‘Met Miriam gaat het goed,’ antwoordde Munch, en hij pakte zijn volgende sigaret. ‘Steeds beter zelfs. Ze praat nu weer, nog niet helemaal verstaanbaar, maar dat komt nog wel.’

‘Goed om te horen,’ zei Goli. Haar stem werd ernstiger. ‘Sorry als ik je stoort, maar ik moet het nu eenmaal weten.’